

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 4

urn:nbn:de:bsz:31-103771

bat: quod cum medium accensum mitteretur, conceptumque ipso motu multo maiorem ignem ferret, arma omitti cogebat, nudumque militem ad insequentes ictus praebebat.

4,4,2. *SE POSSE VINCI*) In quo quantum sit momenti, optime explicat Liviū 23, 16, 15. de Annibale modico praelio à Marcello victo: *ingens eo die rei, ac nescio an maxima illo bello gesta sit (leg. est) non vinci enim ab Annibale vincensibus difficilius fuit, quam postea vincere.* Sic Plutarchus de ira cohibenda cap. 5. scribit: *Thebanos cum primū Lacedaemonios ante iniuctos creditos pepulissent, nullo inquam deinde ab iis victos esse praelio.*

4,4,3. *BELVA INVSITATÆ MAGNITVDINIS*) Diodorus $\kappa\eta\tau\theta$ ἀμφοῖς μέγας, vt è verbo videatur expressisse Curtius. Solent praeludere huiusmodi feræ marinæ secuturis exitiis, vt in Epistolis Indicis memini legere, pro classibus natasse, mox in Syrtis impactos. Tempellatum quoque indices tradunt auctores cum subsiliunt. Sed de ceti magnitudine varia praece tradidere: Ælian. de Animal. 16, 12. *Cete in mari Indico quintupla ad elephantum vel maximum magnitudine degunt. Nam una etiam costa Ceti ad viginti cubita accedit. Labrum habet quindecim cubitorum: pinnam ad vitramque branchian septem cubitos longam.* Sed hæc magnitudo paruitas videri potest, præ illa, quam ponit Plinius 9, 3. *balæna quaternum iugerum, pristis ducentum cubitorum.* Solinus maiorem facit: *Indica maria balænas habent ultra stadia quatuor iugerum.* Iugerum pedibus 240. definitur. Olaus ad Nortvægiæ littora balænas centum vlnas longas expelli scribit: *vlna quatuor continet cubitos, cubitus sesquipedem: 600. ergo pedum erit balæna Olai, quam 360. pedibus vincit Pliniana: cum Olao facit Iuba in libris ad C. Cæsarem, qui 600. pedes longam, 360. latam scripsit repertam.* Petrus Siculus historia de Manichæis tradit, tam immania cete versari in aquis, vt procul spectantibus insulæ speciem referant, ad quam appellant nautæ, vt palos defigant, focum excitant: donec ignem sentiens bellua secum omnes profundo mergat. aspidochelone nomen est belluæ. Adfirmant idem de ceto B. Hieronymus, Ambrosius, Sigebert. in gestis Maclouii, Surius de S. Brendato, seu Brendano, Olaus Magnus 21, 25, 26. Epiphanius Cyri episcopus. Oppian. *ἀαριδελόου ζελάνην* appellat, quasi scutatam testudinem. Raderus.

4,4,5. *ARRIPPISSE BELLVAM*) Acidalius vellet arguisse, vt esset sensus, belluam id significasse, Neptunum maris esse vindicem, & molem ruituram. Mihi placet *arripuisse*, vel *abripuisse*, eodem enim vtrumque recidit, & hanc fuisse Tyriorum mentem: belluam vitæ molis, assimilabant operi Macedonum; hoc & illa ob magnitudinem occupabant mare, ergo quod à capite molis se immerisset alto bellua, ipsi etiam aggeri praeferre similem in mare ruinam interpretabantur. & hætenus ad se trahebant omen Tyrii: reliqua enim quod modo super vndas &c. haud procul munitum urbis emerit, ad Macedonum spem pertinebant.

PRÆCEPERANT) Triumphum ante victoriam cecinere, quod est in parcmia $\alpha\pi\theta\tau\eta\varsigma$ νικῶν τὸ ἰσχυρῶς ἀδύο, & aliæ affines. Diogenianus cent. 7. n. 56. Raderus.

4,4,6. *IN LITORE*) Ex aduerso Sidonii portus. Tyrus enim duos portus habet, alterum clausum & angustis faucibus obuertiū Sidoni; alterum apertum versus Ægyptum. Strabo l. 16. Tyrii tamen etiam Ægyptium portum in obsidione claustris muniterant, ne Macedones irrumperent. Triginta naues Sidonio obuertæ erant, reliqua classis in altero portu versus Ægyptum statura habebat. Ea gratia dixit supra 4,4,1. Alexandrum desperatione urbis obtinendæ Ægyptum voluisse petere. Raderus.

DYOBVS CAPTIS) Androclisac Pasicratis. Arrian. 2, 4, 22. qui & de pressarum constractarumque plurium meminit.

4, 4, 7. *INVICEM TENUIT*) Plane geminus huic locus est apud Livium 37, 30, 8. de Rhodia navi, capta memorabili casu, nam quum rostro percussisset Sardoniam navem, anchora ictu ipso excussa è nave sua, vico dense velut manu ferrea iniecta, alligavit alterius proram: inde tumultus iniecto quom diuelleret se ab hoste cupientes inhiherent Rhodum; tractum anchorale & implicitum remis latus alterum deserit: debilitatam ea ipsa qua icta cohaeserat, navem cepit. Idem casus Dinocratem apud Polyb. 16, 2. implicuit: Dinocrates cum oetere congressus, ipse quidem vulnus accepit ea parte navis que extra aquam exibat, quod proram vehementer erexerat; hostilem autem navem laesit qua parte infra aquam est, primum quidem ab hostili nave separari non poterat, quantumvis sepe conatus esset remos inhiere. Raderus. Simile narrat & Diodorus 13, 99. in praelio Periclis & Callicratidae; & Lucanus 3, 563. ex emendatione Rutgersij Var. Lect. 1, 12.

Tunc quacunque raris tentavit robora brui,

Ictu victa suo, percussit capta cohaesit.

Ex quo ipso loco expressa Curtii verba, iurare ausit Rutgersius. nam Lucano posteriorem esse pro comperto habet.

4, 4, 9. *INHIBENTES REMIS*) Retinui hanc scripturam, sua dente Gronovio. Vide Indicem voce *Inhibere*. Non placet Acidalii: *innitentes remis. PORTVMQVE*) P. Bertius in libello de aggeribus putat excidisse nonnihil ante haec verba, & supplendum esse sic: *egre euellere navem que haretat. Fugam ergo capiunt Tyri, portumque &c.* mihi non persuadet, qui nihil hic desiderari video.

4, 4, 10. *INGENTI ANIMO*) Magis ad animum Alexandri: *ingenti periculo, animo maiore*. Maior enim ille semper omni periculo: etsi infra 8, 14, 14. Tandem, inquit, par animo meo periculum video. Acidalius.

4, 4, 11. *VNVS PRÆCIPVE*) Quippe in quo occidendo, maximum operæ pretium facturi essent hostes. Pertinent huc nonnulla exempla eorum, qui ob hoc periculum vitandum insignia exuerunt, quæ notauimus supra 3, 11, 11. nec minus omnia illa, quibus vnum præcipue ducem hostium peti iusserunt clarissimi imperatores, de quibus agendi locus erit ad Tacit. 4, 25, 5.

4, 4, 12. *IAMQVE*) Sequitur urbis captæ descriptio, in qua historia proxima Curtio habent Arrianus 2, 4, 29. & Diodorus 17, 46. nam Plutarchus Alex. cap. 43. narratiunculam memoratu dignam inserit: Alexandrum (quod & Curtius refert) exercitum otio dato refecisse, paucis mœnia oppugnare iussis, ne quiescere possent Tyrii. Interea Aristandrum victimis cæsis, inspectisque extis affirmasse, urbem haud dubie illo mensè expugnandam. quæ vox irrisu adstantium excepta est, cum vltimus tum mensis dies ageretur, nec appareret spes tam promptæ victoriæ. Alexandrum autem vaticiniis fauentem, iussisse vt pro trigesimo mensis die, numeraretur vigesimus octauus, simul muros hostiles acriter oppugnare cepisse, ita accursu totius exercitus effectum, vt Aristandri vaticinium exitum haberet. Iustinus 11, 10, 14. longe abit ab his omnibus, per prodicionem captam fuisse Tyrum dicens, quod illorum nemo. Sed & Polyænus 4, 3, 4. seorsim à ceteris asserit occupatam: cuius locum, quia in versione vulgata male accipitur, adscribam ex interpretatione Raderi, quam inserit explanationibus Curtianis 4, 2, 24. *Alexander circumvallata Tyro in Arabiam exiit. Tyrii abusi illius absentia, eruptione ex vrbe facta, Macedonibus persæpe superiores rediere. Alexander à Parmenione subito reuocatus, cum Macedones in fugam coniectos cerneret, neglectis iis, vacuum defensoribus urbem inuasit, & occupauit. Quod Tyrii foris conspicati, se cum armis Alexandro dediderunt. Adeo (verba sunt Taciti 3, 19, 3.) maxima quæque ambigua sunt, dum alij quoquo modo audita pro compertis habent; alij vera in contrarium versunt. & gliscit*

glicio vtrumque posteritate. Sed & alterius etiam incogitantia Iustinum olim argui, qui eodem loco addit non magno post tempore, quam scilicet cepisset obsidio, captos esse Tyrios, cum Curtius mox num. 19. & Plutarchus Alex. cap. 41. adferant, ipsos septem menses ea in obsidione fuisse consumptos.

FORIB. ÆDIVM OBSERVATIS) Vt Romæ plebs Gallis vrbe potitis apud Liu. 5, 41, 6. Raderus. Similia legas de Norbanis apud Appian. bellorum ciuilium libro primo.

HAUD INVLTI) Edd. *haud inulte*, sed inusitatum opinor est hoc aduerbium; & respexit hic quoque, vt scæpe Curtius Virgilium Æn. 2, 670.

nunquam omnes hodie moriemur inulti.

4, 13. **IN TEMPLA**) Alexander cum in Asiam transisset, de hominibus quidem dignas rebus ab iis paratis pœnas sumpsit; à templis vero decram prorsus abstulit: quanquam Persæ circa hanc partem maxime in Græcia deliquerant, vt Polyb. 5, 10. refert. Popma. Idem ad Megabyzum scripsit de seruo, qui in templum confugerat, euocatum ex templo, si posset, caperet: in templo manum non adferret. Plut. Alex. c. 75. Imitatus auctorem generis sui (sic Plut. de fortuna Alex. 1, 15.) Liberum, quem & ipsum bello apud Ephesum victorem, supplicibus Amazonum, quæ aram insederant, ignouisse narrant Ephesii apud Tacit. 3, 61, 3. Adde Augustin. de Ciu. DEI 1, 7. Plura eius generis exempla collegit V. CL. Georgius Rittershusius in tractatu de iure Asylorum c. 10. Sic apud Alex. Benedict. in Diarior. de pugna Venet. cum Gallis Tarrensis, lib. 1. Antonius Grimannus occupata vrbe Apulix Monopoli, prædæ eam dedit, *saluis sacris & muliebri sexu, qui in templis imperatoris iussu custoditi sunt.* Non meminerat huius exempli Augustinus, quum cap. II. lib. I. de Ciu. DEI scriberet.

IGNEMQUE TECTIS INIICI) Stevvechius ad hæc Veget. 4, 25. innumerabilibus declaratur exemplis, sepe casus ad internecionem hostes, qui inuasent ciuitatem, sic notat: Militibus imprimis seditiosis Romæ id vsui venisse, testatur Herodianus 1, 38. hi cum à ciuibus, qui domibus clausis in tecta & culmina euaserant, lapidibus tegulisque desuper incesserentur: terga fugæ mandare coacti sunt. Tecta ea plana erant, in morem Orientis, de quo Coch in Maccoth pag. III. Huic rei facile tamen remedium opponitur, vt videlicet ianuis, ac ligneis adificiorum proiecturis, quales in vrbe plurimæ visuntur, ignem illico admoueas. cuius rei exemplum luculentum apud eundem Herodianum lib. 7. extremo: Item apud Q. Curtium lib. IV. Itidem apud Liu. 5, 21. in expugnatione Veiorum. Cedrenum pag. 340. p. Diodorum 17, 96. Zonaram in Iustiniano. Quibus à Stevvechio adductis adjicias licet Xenophontem *scand.* 7. vbi Cyrus Babylonem intraturus: *At si hoc in mentem alicui venie, quod fertur esse formidabile urbem intrantibus, ne tectis illi conscensis hinc inde tela in nos conspiciant: id ipsum maxime vobis animos addat. Nem si qui conscendent ades, opitulator nobis est deus.* (Persarum scilicet, hoc est, ignis, quod enim in textu post verba *ὀψιμαρτο* *ἔδωκε*, additur *ἡ φωνή*, ab impudenti glossa est.) Appianus lib. I. bellor. ciuil. narrat, Syllam cum urbem hostiliter ingressus, à quibusdam desuper tela emittentibus arceretur, eos hac denunciatione terruisse, incensurum se domos eorum, ni quiescerent. & ex Plutarcho in vita c. 18. discimus, minas illas in effectum fuisse deductas. Tyrum autem incensam fuisse etiam refert Antonius Diogenes, scriptor quidem fabulæ, sed cui ex historia veri similitudinem peteret apud Photium Cod. CLXVI.

4, 14. **PER PRÆCONES**) Solebant callidi imperatores desperationem hostium præuenire, aut frangere talibus præconiis. ita apud Liu. 26, 12, 5. Flaccus col. edixit, *vt qui ciuis Campanus ante certam diem transisset, sine fraude esset.* idemque factum Catulinario tumultu narrat Sallustius. Apud Xenophont. lib. 7. *scand.* Cy-

rus

rus occupata Babylone cohortes equitum per vias passim dimittebat, edicens, ut si quos extra domos inuenirent, occiderent: at illis, qui adhuc in aedibus essent, per Syriacæ linguae peritos denunciari præconio iussit, ut intus manerent. Apud Liu. 6, 10, 5. Nepeſinis edictum, ut arma ponant: parcique iussum inermi. Adde eundem 9, 41, 23. & Diodor. 18, 7. & lib. XXXVI. de Saluio. Quo etiam pertinere nobilem, & variis interpretationibus vexatam Cæſaris vocem, *Miles faciem ferri*, haud temere quis suspicetur ex Lucano 7, 318. qui sic effert: - - - nec cadere quisquam

Hostis terga relit - - - quasi diceret non esse occidendos nisi resistentes; ut resistere desinant, fugiendi potestate concessa, quæ verba sunt Vegetij 4, 25. ad quæ Steyvechium vide.

IN VESTIBULO) Sic Romani fenestras vrbe capta. Vide Liu. 5, 41, 6.

4, 4, 15. VTRAMQUE VRBEM) Dissentire videtur Iustinus 18, 3, 5. qui Sidonem prius conditam; & post multos deinde annos (quibus verbis longius tempus complecti solet, quam vnius hominis ætas protenditur) à Sidoniis Tyrum, idque ne quod dubium restet, ante annum Troianæ cladis. Tamen vel sic de cognatione Tyriorum & Sidoniorum constat. Curtio consentit Cedrenus, Tyrum ab Agenore constructam fuisse, additque nomen id indidisse vrbi ab vxore Tyro. Cum Stephanus velit à Tyro Phœnicis filio (sic enim Stephanum interpretor) denominatam. Iosephus antiqu. 8, 2. & Euseb. num. 744. scribunt conditam fuisse 240. anno ante templum Hierosolym. quæ fere media esset ætas inter Agenorem, & bellum Troianum.

QUINDECIM MILLIA) Hoc neque in Arriano, neque in Diodoro scriptum, & numerus est ingens. Glareanus 5000. putat rescribendum, quamquam & hoc nimium videri velit. Sed codices coniurant in 15000. & quam facile hoc in turba, & tanto tumultu, cum naves essent ad manum? Raderus. Sic apud Iohnston. Rer. Britann. lib. XX. Angli liberarunt Rupellanos, ad quos expugnandos venisse videbantur. Confer Xenophontem pag. 568. B.

4, 4, 17. CRUCIBVS AFFIXI) Crucis poena omnium grauissima est habita, & ut D. Augustinus ait, illa morte peius nihil inter omnia genera mortium. Herodotus, in Thalia, refert Darium cum Babyloniâ cepisset, Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixisse, data ceteris venia vrbem incolendi. Crucis vero supplicium à Constantino Christi veneratione sublatum est, cuius loco Tribonianus furcam reposuit; sed crux & furca res diuersæ sunt. cruci criminosi figuntur, furcæ suspenduntur. Popma. De Constantino vide Lipsium de Cruce 3, 14. quo pertinent hæc Augustini in quæst. ex vitroque test. mixtim cap. 115. Antea cruci homines figebantur, quod postea edicto prohibitum manet. Post Constantinum igitur desit id supplicium in orbe Christiano. Nam apud exteros mansit, ut de Saracenis passim Elmacinus, nempe 2, 9. de Baraba & Affino, 2, 19. De Huseino, 3, 5. de Ali f. Abutaheri, & alibi. Sed Tyrios ab Alexandro crucifixos prodit Iustinus 18, 3, 12. ob memoriam veteris ædis, quod scilicet orti essent ex seruis antiquorum Tyriorum, qui cæsis dominis remsibi attribuerant. crux enim seruile supplicium est, ut ad Iustini locum notauit Socer meus; & Lactantius 3, 26. firmat his verbis: Indignum enim homine libero quamuis nocente supplicium est visum. Item Seneca Contr. 3. lib. 6. Fecit se similem seruis, seruum raptus, libertum crucifixis. Sic & Spartaci reliquias crucifixit Crassus. Tamen illam Iustini rationem, quamquam nitatur simili exemplo Branchidarum, infra 7, 5, 32. ob maiorum delictum extirpatorum; haud equidem cuiquam pro certa venditauerim. Ceterum similis crudelitatis exempla, de magna hominum multitudine simul affixa crucibus, præter Babylonios, quorum Popma mentionem fecit, passi sunt etiam Emisleni.

feni, quorum sexcentos circiter circum vrbs suae moenia crucibus affixis Mervvan Chalifa, apud Elimacinum 1, 21. Item Cordubenses, quorum iuxta portam quae pontis dicitur, in ripa fluminis 300. & amplius infurcavit Rex Albacam apud Roderic. Toletan. cap. 24. histor. Arabum. nec non serui, qui duce Spartaco bellum mouerant, de quibus Appianus sine lib. 1. de bellis ciuili loco persimili huic Curtiano: *depugnabant, donec omnes interfecti cum ceteris occubuerit, sex millibus exceptis, qui capti in crucibus sublati sunt per iter quod à Capua Romam usque proceditur.* Quo, opinor, exemplo mox Augustus, confecto aduersus Sex. Pompeium bello, seruos dominis carentes, adfixit cruci. Dio lib. 49. quos, apud Sueron. nisi fallor, legi fuisse numero ad 6000. In obsidione Hierosol. Iudaei saepius vna die ad 500. à Romanis in crucem sublati sunt, donec tandem cruce deessent. Ioseph. de bello Iud. 6. 12. Quod exemplum notabile est, quando inter alia diuinæ vindictæ instrumenta, etiam eodem supplicio, in quo peccauerant, venit super eos sanguis IVSTI.

4, 4, 18. *LEGATIS*) De huiusmodi causa egregie mihi iudicasse visus est Paschalius in Legato cap. 23. legationes inter hostes alicuius committentes, ipsi cuius in exitium tendunt, sanctas non esse: nec iure quem cogi, vt eis parcat; sed si faciat, moderationis atque magnanimitatis sibi parare gloriam. Quod & Gentilis est iudicium de legat. 2, 3. vtrobiusque plura sunt exempla, quae, suadeo, consideres. Alexandri factum eo praeclearius est, quod in ea ipsa vrbe sui ipsius legati fuissent violati.

4, 4, 19. *MARE*) Vnde & prouerbium natum, *Tyria maria*, vt refert Reinec. in regno Phoeniceo, qui vnus sufficere potest pro omnibus ad cognoscendas Tyriorum res, quantum huic instituto sufficit. Extat autem id prouerbium apud Festum.

DITIONIS SVÆ FECIT) Hunc locum, cum aliis similibus obtinendae causae suae allegat Vir eruditissimus in nobili disputatione de mari libero, clausoue, inter potentes principes populosque, & summa vtrinque ingenia calide agitata.

LITERAS) De primis literarum repertoribus vide Camerar. subcisus. 3, 70. qui merito lauream illam Adamo tribuit, quem sane tot saeculis rem tam necessariam non inuenisse, praesertim cum esset, vt quidem est consentaneum, homo summa prudentia praeditus, mihi non sit verisimile. Vnde probo iudicium Altissiod. Chronici: *liquido claret ab ipso primo homine exordium literarum cepisse.* Lipsius ad Tacit. 11, 14, 1. citat consentientes Curtio Tacitum, Clementem Stromat. lib. 1. Isidorum, Plinium 7, 56, 2. & Suidam in *Φοινικία* qui fere Cadmum auctorem nominant, aut certe doctorem, à quo Graeci acceperint: alluditque eo idem Plinius 5, 12, 3. Chronicon Stadenfis Abrahamo tribuit inuentionem Hebraicarum literarum. Eupolemus citatus in Epitome temporum, quam Scaliger edidit cum Eusebio, Iudaeos à Mose literas accepisse scribit, ab Iudaeis Phoenices, ab his deinde Graecos. Vide & Philostratum pag. 660. Praeter istos auctores Raderus nominat Philonem, Iosephum lib. 1. contra Appion. Diodorum, Herodotum, Ciceronem, Liuium, Eusebium de praeparatione Euangel. lib. 8. Melam, Hieronymum, Tzetzem, Pererium, Polydorum Virgilium, Ioh. Goropium Becanum: & Loccenius Hermannum Hugonem Iesuitam, qui post omnes alios obseruauerit hac de re, in libello de prima scribendi origine, & rei literariae antiquitate. Vide & magnum Scaligerum in digressionem de literarum Ionicarum origine ad locum Eusebiani numeri MDCXVII. & Postellum in tractatu de Foenicum literis: cum Politiano Miscellan. 1, 39.

4, 4, 20. *COLONIAE*) Praeter has quas recenset Curtius, memorantur ad Septentrionem Tyros, quam praestringit fluminis Tyris Ammian 22, 18. Leptis & Utica

in Africa. Plin. 5, 19. (Sallustii verba mox referentur) de Africanis Tyrriorum coloniis sunt hæc Tertulliani de pallio cap. 1. Sic & in proximo foror civitas vestiret, & sicubi alibi in Africa Tyros.

IVVENTVTI) Sallust. Inurth. 19, 1. Phœnicæ, alij multitudinis domi minuenda gratia, pars imperij cupidine, sollicitata plebe, & aliis novarum rerum avidis Hipponem, Hadrumetum, Lepisim, aliasque vrbes in ora maritima condidere. Priorem causam à Sallustio allatam probat etiam Bart. Felippe de Conficiis discurs. 17, 6. Et hac ratione in vniuersum affirmanti, Germanos vel multitudinis minuenda causa, vel vltiora videndi studio, in Gallias & Britannias vicinas gentis suæ examina effudisse, credibile est. Lanfius in Orat. pro Germ. pag. 99.

MOTIBVS TERRÆ) Scribit Strabo lib. 16. Tyrum propter altitudinem ædium maximam labem ex terræ tremoribus accepisse. Et alias Syria obnoxia terræmotibus, vno fere tempore 170000. hominum perdidit. Iustini. 40, 2, 1. Posidonius apud Strabon. lib. 1. vibem hiatu terræ mouentis haustam in Phœnicæ supra Sidonem sitam, ipsiusque Sidonis fere bellam interiisse testatur. Tyron insulam esse factam, ex concussione terræ. Aristoteles 2. Meteor. docet, ea loca maxime tremoribus obnoxia, quæ mare fluxile accedunt, aut spongiosa sunt. Raderus. Sic interpretor Lucan. 3, 217.

Et Tyros instabilis - - -

4, 4, 21. *TAMEN*) Bongarsius libro suo sic adscripserat, *Id. tandem*: quomodo legendum quoque videbatur Sebifio.

SVB TVTELA) Solet enim sub magnis imperiis aliquanto certior atque fidelior esse securitas: quando mole sua ab exterorum concussionibus facilius defenduntur. expressit id Cicero in epist. 1. ad Q. Fratrem: *illud Asia cogitet, nullam à se neque belli externi neque discordiarum domesticarum calamitatem abfuturam, si hoc imperio non teneretur.* Adde Plutarch. de fortuna Rom. & Sallust. fin. orat. 2. ad Cæsarem, citatos Lipsio ad ista Taciti H. 4, 74, 6. *pulsis Romanis, quid aliud quam bella omnium inter se gentium existens?* Phrasi Curtiana similis est in Liuiio 34, 9, 10. de Emporiis: *erant etiam eo tutiores, quod sub umbra Romanæ amicitiae latebant.* Sic ergo & Tyrii sub Rom. à quibus suis legibus vtendi potestatem, quam & sub regibus retinuerant, impetrauerunt. Strabo lib. 16. postea colonia facta iuris Italici l. 1. de censib. sed de his omnibus, fauente DEO, olim diligentius.

4, 5, 1. *STATIRÆ*) Variant in huius loci scriptura impressi codices, in quibusdam *Statinae*, in aliis, *Satyriae*, in nonnullis autem *Statyrae* legitur. At ex Plutarcho, & Iustino 12, 10, 9. *Statira* reponendum. Statiram enim maiorem natu Darii filiam legitimo sibi copulauit matrimonio Alexander, iuniorem Drypetim Hephæstioni vxorem dedit. Arrianus 7, 1, 18. refert Alexandrum tres vxores duxisse, & maiorem natu Darii filiam, quam matrimonio sibi iunxit, non Statiram, sed Barsinen vocatam fuisse: & præter hanc aliam Parysatim, ex filiabus Ochi natu minimam, sed & antea Roxanem Oxyatrii Bactrii filiam: Sed Arriano non assentior. nam Barsine Arabazi filia fuit principis purpuratorum, ex qua Alexander filium suscepit Herculeum, & quo tempore ceteras quoque Persidas distribuit, & amicis in matrimonium collocauit, alteram sororem Apamam Ptolemæo, Eumeni Barsinem, vt in Eumene cap. 2. refert Plutarchus. Popma. Statiram autem ei puellæ nomen fuisse, potius quam aliorum, quæ multiplex librorum error generauit, etiam argumento est Statira Mithridates Pontici foror, de qua Plutarch. Lucullo cap. 35. ii enim Reges Persicis fere nominibus utebantur.

INTER HELLESP. ET HALYN) Strabo lib. 2. *Regio intra Halyn*
qua.